Herstel

No. 17
4 AUG. 1945
Verschijnt
elke 14 dagen

ORGAAN DER KATHOLIEKE ARBEIDERSBEWEGING IN BEVRIJD NEDERLAND

ONDER EÉN BANIER!

DE JONGE WERKMAN EN DE JONGE GEZELLEN SLAAN DE HANDEN INEEN EN STICHTEN HET NATIONAAL VERBOND DER KAJ. ONDER EÉN VLAG EN EÉN IDEAAL SLUITEN ZY ZICH AAN BY DE WERELD K.A.J.

Een nieuw, maar ijdel woord

De Nederlandsche Volksbeweging is gestart en heeft aan het Nederlandsche volk haar geloofsbrieven overhandigd. Zij heeft, naar haar eigen verklaring, een nieuw begrip aan de orde gesteld: Het personalistisch socialisme. Daarmede wil zij te kennen geven, dat het in onzen tijd gaat om den mensch. De mensch, zoo houdt zij ons voor, is in zijn menschelijke waarde aangetast en niet in staat zijn roeping als mensch te vervullen. Daaraan moet een einde komen; opnieuw moet de mensch weer in het middelpunt komen te staan. Herstel van de menschelijke persoonlijkheid in haar besef van de geestelijke roeping, welke zij heeft en van de zedelijke verantwoordelijkheid, welke zij draagt, is het eerst-noodzakelijke.

Nu is het alle eeuwen door zoo geweest, dat het zwaartepunt lag bij de opvatting, welke men had omtrent de menschelijke persoon. En niet alleen, dat iedere poging tot hervorming van wereld en maatschappij al of niet succes heeft gehad, al naar zij den mensch in zijn waarde erkende of miskende, maar elk van die pogingen en ieder stelsel was zich ervan bewust, dat daarvan alles afhangt en daarom plaatste men ook altijd de persoon in het middelpunt van zijn gedachten en van zijn plannen.

Dat was reeds vóór het Christendom zoo. Van den Griekschen wijsgeer Diogenes wordt verhaald, dat hij eens, op klaarlichten dag, met een brandende lantaarn op de drukke markt van Athene zoekende rond is gegaan en toen men hem vroeg, wat hij deed, gaf de philosoof ten antwoord: Ik zoek een mensch. Daarmede liet hij blijken, hoe hoog hij de beteekenis van den mensch aansloeg en hoe noodzakelijk voor staat en maatschappij gave, volwaardige en totale menschen zijn.

Wij behoeven er niet aan te herinneren, dat het Christendom de menschelijke persoonlijkheid, die in de Oudheid zoo veel van haar waarde had ingeboet, weder in volle eere heeft hersteld en weer de plaats heeft gegeven, waarop zij recht heeft. Men denke alleen maar aan de Christelijke gedachte van het kindschap Gods en aan al de consequenties, welke daaruit voor de menschelijke persoonlijkheid, de vrijheid, de onderlinge liefde, de rechten van de vrouw en den eerbied voor het leven voortvloeien.

De Middeleeuwen zijn zeker geen periode geweest, waarin alles even gaaf en ideaal is geweest. Zij hadden vele en groote gebreken. Maar men kan haar niet ontzeggen, dat zij den mensch niet telden of de persoonlijkheid hebben geminacht. Integendeel, zij zijn vooral in dit opzicht Christelijk geweest, dat zij geloofden in de oneindige waarde van de menschelijke persoonlijkheid, omdat zij geloofden in God. Na het einde van de Middeleeuwen is het met onze beschaving steeds meer bergafwaarts gegaan en met de toenemende ontkerstening hield een groeiende ont-menschelijking van het leven gelijken tred. De plaats, welke de menschelijke persoon door het Liberalisme toegewezen kreeg en de rol, welke het Socialisme aan de persoonlijkheid heeft toegedacht, stroken niet met de ideeën, welke de Christen omtrent den mensch heeft. Maar niettemin, ook het Liberalisme en Socialisme hebben zich niet losgemaakt en konden zich niet losmaken van de idee, dat het tensiotte om den mensch gaat.

Zelfs de Nationaal-Socialist was gedwongen te erkennen, dat, zooals men in Hitlers Mein Kampf kan lezen, de achting voor de persoonlijkheid met alle middelen bevorderd moet worden en dat niet vergeten mag worden, dat in de waarde van de persoonlijkheid de waarde van al het menschelijke ligt. En Mussolini heeft als ideaal van het Fascisme gesteld: de schepping van 'n nieuwen mensch. In het licht van de geschiedenis gezien is het dus niets bijzonders, wanneer de Nederlandsche Volksbeweging den mensch een centrale plaats geeft. Dat mag geen reden tot verwondering zijn of aanleiding tot bewondering voor deze vondst. Dat is in alle tijden en overal zoo geweest. Iets nieuws is dat in geenendeele. Het is nu zoo oud als de mensch zelf. Een nieuw begrip brengt de Nederlandsche Volksbeweging dan ook niet aan de markt; hoogstens zou men kunnen zeggen, dat zij een nieuw woord gebruikt, wat overigens slechts met deze beperking juist is, dat het aan een wijsgeerige strooming is ontleend, welke in verschillende landen de laatste jaren van zich heeft doen spreken.

Wèl zou de Nederlandsche Volksbeweging recht hebben op onze bewondering en tevens op onze dankbaarheid, indien gezegd kon worden, dat zij ons met haar „personalisme" een gedachte geeft, welke een rijken inhoud heeft en vruchtbaar is voor den opbouw van een nieuw Nederland. En die dankbaarheid zou des te grooter moeten zijn, indien zou kunnen worden aangetoond, dat geen enkele andere richting in ons land het juiste besef voor de waarde en beteekenis voor de menschelijke persoonlijkheid bezit. Dan zou er voor een ieder, die het goed meent met het welzijn van ons vaderland en die nog, als mensch, zelfrespect heeft, plicht zijn, zich bij de Nederlandsche Volksbeweging aan te sluiten. Maar dat is nu juist, wat wij betwisten.

Wij kunnen onmogelijk onder den indruk komen van het nieuwe woord: personalisme. Wie aanneemt, dat de Nederlandsche Volksbeweging behalve een nieuw woord ook een nieuw begrip aan de orde heeft gesteld, moet ook aannemen, dat het Christendom de alles beheerschende beteekenis van de persoonlijkheid over het hoofd gezien heeft. Dit nu weigeren wij te aanvaarden. Ook wijzen wij af, dat de Christelijke sleutel op het slot van het probleem der menschelijke persoonlijkheid, zooals dit probleem in onzen tijd luidt, niet past. Wij gaan nog verder: Alleen de Christelijke sleutel past erop en wie met een andere sleutel probeert het het slot te openen, forceert het en maakt stukken.

Wij waardeeren het, dat de Nederlandsche Volksbeweging blijk geeft van het besef, dat het in dezen tijd opnieuw, zooals steeds, en meer dan ooit gaat om een herstel van de waarde van den mensch. Maar met nieuwe woorden wordt dit vraagstuk niet opgelost. Het is niet voldoende van persoon en „personalisme' 'te spreken. Waar het op aan komt is, wat **met persoon wordt bedoeld en welke inhoud aan „personalisme" wordt gegeven.** Verstaat men onder menschelijke persoonlijkheid wat de Katholiek daaronder verstaat en gebruikt men den nieuwen term „personalisme" in den zin, waarin het Katholicisme, de eeuwen door, de hoogheid van den mensch heeft verdedigd, dan staat de Nederlandsche Volksbeweging, wat dit aangaat, op vasten grond. Bedoelt zij echter iets anders, dan is zij voor ons onaanvaardbaar en dan zal zij, juist waar het hier gaat om de kern van de kwestie, waarvan het wel en wee der menschheid afhangt, onvermijdelijk een fiasco lijden.

Vraagt men ons, of de Nederlandsche Volksbeweging met haar „personalisme" behalve een sympathiek geluid ook een ware gedachte laat hooren, dan moeten wij daarop, aan de hand van uitspraken uit den mond van een der leiders dier beweging zelf, ontkennend antwoorden. Want van die zijde hoorden wij beweren, dat „de opvattingen van de menschelijke persoonlijkheid afhankelijk zijn van de religieuse en geestelijke overtuigingen, die ieder heeft". De Nederlandsche Volksbeweging weet „dat geen personalisme levensvatbaar is, dat niet voortdurend uit deze diepste geestelijke bronnen wordt gevoed". De Nederlandsche Volksbeweging weet ook „dat over deze diepste geestelijke fundamenten in de wereld van vandaag geen eenstemmigheid bestaat" en daarom „is er niet één personalisme mogelijk, slechts een veelheid van personalismen". Dat wil dus zeggen, dat naar de meening van de Nederlandsche Volksbeweging zelf, er niet één opvatting omtrent de menschelijke persoon is, welke, met uitsluiting van alle andere, de eenig juiste is en als zoodanig als sleutel kan dienen. Hij, die de Christelijke idee van persoonlijkheid aanhangt, krijgt tezamen met dengene, die de tegenovergestelde idee is toegedaan, toegang tot de N.V.B. Voor entrée is slechts noodig, dat men uitgaat van „de menschelijke persoonlijkheid, die, in de wereld geplaatst in een volstrekte verantwoordelijkheid, een persoonlijke levensroeping heeft te vervullen".

Er zullen weinig menschen zijn, die, als hun gevraagd wordt, of zij dit aanvaarden, ontkennend zullen antwoorden of, juister, durven antwoorden. Want te beweren, dat men geen volstrekte verantwoordelijkheid gevoelt en geen persoonlijke levensroeping wil en kan vervullen, vraagt durf en moed, n.l. den moed om te belijden.... dat men zich geen mensch voelt. Iedereen wil als volwaardig worden aangezien; niemand laadt vrijwillig de faam op zich, dat hij zich een automaat, een willoos instrument, een onderdeel in de maatschappelijke machine of een nul in het cijfer voelt en dat hij als zoodanig behandelt wenscht te worden.

Waar dit op neerkomt? De Nederlandsche Volksbeweging biedt ons, in het nieuwe etui van het „personalisme", den sleutel voor een betere toekomst. Zij heeft dien sleutel echter niet noodig, want er is niets te openen. De deur staat wagenwijd open; ieder is welkom en ieder is in de N.V.B. op zijn plaats. Neen, niet iedereen, is daar op zijn plaats. Daar behooren niet zij, die als Katholiek slechts één

Over de naam „PERSONALISTISCH SOCIALISME"

door PATER PASCHASIUS

De lezers van „Herstel" weten wellicht, dat „de Nederlandse Volksbeweging" haar eigenlijke aard kenmerkt als „personalistisch socialisme". Nu stellen wij deze vraag: bestaat er nú nog iets, dat iedereen als *socialisme* doopt?

Ja, in zuivere vorm valt die te vinden in de communistische partij Nederland of om zuiver communistisch! te spreken — bij de vrienden van de waarheid."

In sterk verdund gehalte is „de rode wijn" nog in de smaak bij de S.D.A.P. Vermoedelijk houdt de grote meerderheid der S.D.A.P.-ers nog vast aan de socialistische levensbeschouwing, zoals Paus Pius XI die schildert in „Quadragesimo Anno" als ook aan de eis, dat gemeenschapseigendom der productie-middelen het privaat-eigendom daarvan moet overheersen.

Tot 10 Mei 1940 doopte niemand een stroming als socialistisch tenzij ófwel de levensbeschouwing daarvan socialistisch was, ófwel de „socialisering" der productie-middelen werd geëist.

Valt er nu in het „personalistisch socialisme" van de *N*ederlandse *V*olks*beweging* iets kenmerkends van het socialisme te ontdekken?

Tot nog toe niets, letterlijk niets.

De naam „socialisme" bewust gaan gebruiken voor een beweging, die totaal niets socialistisch aan zich heeft, is een eigenaardige practijk. Zo iets werkt verwarrend op het volk.

Het verwondert mij ook volstrekt niet, dat „de Waarheid" die het echte socialisme handhaaft, niet accoord gaat met de diefstal van hun naambordje.

Of er iets waar is van de veronderstelling der communisten dat de *N*ederlandse *V*olks*beweging* zich socialistisch noemt, omdat die naam „klinkt" en „trekt" als vooruitstrevend, valt moeilijk met zekerheid te zeggen.

Wij menen dat een andere verklaring van die naamkeuze waarschijnlijk is. De N.V.B. is een nieuwe beweging en heeft daarom ook uitgezien naar een nieuwe naam. Ze had de naam „solidarisme" kunnen nemen; maar deze benaming klinkt *historisch* katholiek en de N.V.B.-ers zijn *uitermate* bang voor katholieke etiketten. „Solidarisme" had voor het N.V.B.-milieu wellicht een ongewenst katholieke klank.

Vermoedelijk zal de N.V.B. bij herhaling gedrongen worden om positief-niet-katholieke benamingen te bevoorkeuren boven *historisch-katholiek klinkende.*

Zou dit inderdaad blijken het geval te wezen, dan zijn de niet-katholieke N.V.B.'ers niet zo nationaal-solidair als wordt voorgegeven.

Nu kan men beweren: „het komt op de zaak aan en niet op de naam". Iedereen weet echter dat aan een naam in *geheugen* en *gemoed* vaak veel traditionele inhoud verbonden blijft en zeer gemakkelijk aanleiding wordt om de traditionele inhoud ook in verstand en wil te doen herleven.

Ik heb me laten wijsmaken, dat de Engelse uitdrukking: „What is in a name", niet betekent: „wat zit er toch in een naam" doch dient vertaald te worden door „wat zit er toch *veel* in een naam."

Om genoemde reden vinden wij het jammer, dat de N.V.B. geen volstrekt nieuwe naam koos of anders zich als „solidarisme" had gedoopt; zoals de N.V.B *nu* is, *is* zij „solidarisme."

Gelukkig is de N.V.B. zo verstandig geweest, zich niet *zonder meer* „socialisme" te noemen.

Zij wil door te spreken van *personalistisch* socialisme, èn de persoonlijkheid van de mens èn de gemeenschap geven wat hun toekomt, en in zoverre zijn ze zakelijk beslist zuiver op de graat.

Maar het blijft een ietwat nieuwe figuur, de schijn te wekken, dat men een *soort* „socialisme" is, terwijl er van socialisme eigenlijk geen spaantje is overgebleven.

Dat willekeurig afwijken van het heersend spraakgebruik is echter allesbehalve aanbevelenswaardig.

En wij vrezen inderdaad dat de N.V.B in haar eigen kring bij bespreking van diverse vraagstukken in de toekomst van leden nog wel eens te horen zal krijgen: schiet er nu van het socialisme nog *iets* over of niets.

„What is in a name", zeggen wij onze bevrijders na.

Nederlandse Arbeidersbeweging

IS DE NEDERLANDSE VOLKSBEWEGING

In het nummer van 21 Juli richt Je Maintiendrai zich tot de arbeiders. Aan de goede bedoelingen van Je Maintiendrai wil ik niet twijfelen, maar een enkele kanttekening moet er toch even bij.
Daar wordt beweerd:
„In het verleden hebben onze arbeiders steeds een afzonderlijke plaats in ons Volk ingenomen. Zij hadden hun eigen organisaties, sociaal, cultureel en vaak ook politiek. Vele daarvan waren ook strijdorganisaties. Het doel daarvan was om de arbeiders vrijheid en recht, een menswaardig bestaan en een gelijkberechtigde plaats in de samenleving te verzekeren."
Natuurlijk hebben de arbeiders een afzonderlijke plaats ingenomen, alleen geen afgezonderde plaats.
Zoals in de Middeleeuwen de standen naast elkaar stonden ieder met eigen cultuur, eigen traditie, toch weer opgenomen in één bloeiend gemeenschapsleven, zo had de arbeidersbeweging zich een eigen plaats veroverd als 4e stand, de proletariërs, ontworteld en cultuurloos, hebben zich verzet, daarmee begon de klassenstrijd — de negatieve periode — en daaruit ontwikkelde zich het nieuwe standsbewustzijn — dat was positief. De geschiedenis heeft geen haast, de natuurlijke groei van strijdgemeenschap naar leefgemeenschap is niet te stuiten en langzaam maar zeker neemt de arbeider zijn plaats in het volk in, bewust van zijn verantwoordelijkheid en met zuivere ideaien.
Van klassestrijd tot standsbewustzijn is een heel proces van geleidelijke ontwikkeling.
Bij de katholieke arbeiders heeft van het begin af de gedachte geleefd — en daaruit vloeide hun activiteit voort — dat zij niet de enige waren, die een plaatsje aan de volksdis behoefden.
Men moet deze trouw aan het beginsel bewonderen als men bedenkt dat het in de opkomst van de arbeidersbeweging veel gemakkelijker en aantrekkelijker was er maar met de klomp op los te slaan.
De katholieke arbeiders werden dan ook in het kamp der socialisten als spelbrekers beschouwd en dat terwijl zij van de andere kant minachtend met „de rooien" op één lijn werden gesteld.
De katholieke arbeidersbeweging heeft van het begin af nooit gefaald in karaktervastheid. De leiders hebben *altijd* het belang van het gehele volk en niet alleen van de arbeiders op het oog gehad.
Zeker ik begrijp dat de Volksbeweging vooral de harmonie en het goede samenspel in het orkest ter harte gaat maar als de eerste violen ot als men wil de contra-bassen hun eigen partij niet kunnen spelen, dan is er van samenspel in het geheel geen sprake.
Het gebrandschilderde raam is mooi niettegenstaande de felst contrasterende kleuren naast elkaar staan; de kunst is de goede combinatie te vinden, maar het wezen der afzonderlijke kleuren dient gespaard; zo heeft iedere religie, iedere stand en leeftijd haar eigen karakteristiek, wat gespaard moet blijven en gecombineerd moet worden.
Zo moet men de arbeiders door de arbeiders zelf laten opvoeden.
De aanhef van het artikel van J. M. duidt er op, dat zij teveel de vakorganisatie of de socialistische arbeidersbeweging op het oog heeft. In ieder geval klopt dat niet met de doelstelling van de R. K. Arbeidersstandsorganisatie.
Klassestrijd kenden wij niet, althans niet in beginsel, al waren soms de methoden, vooral van sommige vakbonden wel eens zo; dit was fout en werd door de hoogste leiding van het Verbond ook fout genoemd.
Vergeet niet hoe moeilijk dit was. De praktijk van ontevreden, en met recht ontevreden werkelozen en steuntrekkende duizendtallen, stelde de arbeidersleiding voor een bovenmenselijke paedagogie en tact. Dat ondanks al deze nood, dit materialisme in eigen kring, wanbegrip en tegenwerking, toch J. M. kan bevestigen, dat „tenslotte in deze oorlog ondubbelzinnig is komen vast te staan, dat de overgrote meerderheid van onze arbeiders volkomen Nederlands dacht, voelde en handelde", dat betekent dat de leiding van deze arbeidersbeweging haar leiderstaak goed heeft gedaan, dat de paedagogie der arbeidersbeweging geslaagd is.
Er blijkt dus niet uit: „dat er ook in de arbeidersbeweging zelf vooral onder de oude leiding conservatieve elementen bleken te schuilen", dat hebben onze Verbondsleden niet verdiend.
Het is dus een valse voorstelling te zeggen „de Nederlandse Volksbeweging verwerpt het principe van de klassestrijd", dat deden de R. K. Arbeiders en de Christelijken vanaf het begin, de Socialistische sinds geruime tijd.
Men wil politieke democratie en economische democratie.
Maar dat was het punt van uitgang, van een lange moeizame weg. Want onze arbeidersbeweging heeft steeds, en dat is haar onsterfelijke verdienste, naast de eis van medezeggingsschap, de harten bereid tot die verantwoordelijkheid, die de voorwaarde is voor ieder voorrecht.
Dat is op simpele wijze begonnen toen Mgr. Ariëns zijn mannen aanspoorde om hun zwakke broeders 's Zaterdags na het loon beuren langs de vele volkskroegjes te loodsen, tot ze het zuurverdiende geld veilig belegd hadden in het huishouden van Moeder de vrouw.
Zo heeft ook van Schayk met de mannen gepraat en Schaepman en Poels en de Bruijn.
Dit werd een traditie: „Wat we voor de arbeiders doen, doen we door de arbeiders zelf" Daarom moeten de belangen van de arbeiders in en door de eigen organisatie bepleit worden, dan groeien deze nieuwe dingen natuurlijk en goed.
De arbeidersbeweging staat niet buiten het Volk, integendeel Juist de arbeidersbeweging heeft meerdere malen eclatante bewijzen gegeven van scherp inzicht en brede opvatting van haar taak in het groot geheel.
Het Gemeenschapsoord is daar om te bewijzen hoe juist de arbeidersbeweging royaal dit cultuurcentrum stichtte, niet voor zich zelf maar voor heel Nederland; aan ons Volk schonk zij het mooiste Sanatorium van Nederland. Nederlandse cineasten van naam Jan Hin en Stroband kregen van onze beweging opdrachten, die zij elders niet konden vinden.
Zo kunnen we zonder op te schroeven een hele lijst van feiten, bewijzen verzamelen, die getuigen, dat onze leiders hun tijd en hun plaats begrepen hebben.
Wanneer U zoudt zeggen: „*De Arbeidersbeweging* dat *is de Volksbeweging*", dan heeft U meer gelijk, dan wanneer U beweert, dat de arbeiders in de Volksbeweging thuis behoren.
De arbeidersbeweging is voor onze arbeiders voldoende, daarnaast hebben zij niets nodig. Wanneer de arbeiders in tweeërlei richting worden opgevoed en nog wel op basis van een vaag humanisme, dan kan ik daar geen waardering voor hebben.
Ik blijf dan maar liever trouw aan Schaepmans woorden: „Ik wens de Kerk in Nederland te geven, mannen van een rotsvast geloof."
En tenslotte laten we in deze tijd zeer voorzichtig zijn onrust en wantrouwen te zaaien tussen de arbeiders en hun leiders, dat is onverantwoordelijk en..... gevaarlijk.

Th. van STEEN.

---

opvatting omtrent de beteekenis en roeping der menschelijke persoonlijkheid als de ware erkennen en die daarom ook maar één „personalisme" als juist aanvaarden en van een vervlakkende neutraliteit inzake een zoo belangrijk beginsel niets willen weten. Zij komen niet onder de bekoring van nieuwe termen; zij weten, dat wij met een oud probleem te maken hebben, waarvoor geen nieuwe oplossing gezocht behoeft te worden, omdat het Christendom reeds twintig eeuwen, vóórdat de Nederlandsche Volksbeweging haar „personalisme" aan de orde stelde, daarop het eenig juiste antwoord, geldend voor alle tijden, gegeven heeft. De Katholiek weet, dat de hedendaagsche ketterijen alleen maar met de „ouderwetsche" beginselen van het Katholicisme bestreden kunnen worden en de nieuwe maatschappij slechts op de grondslagen van de eeuwige wereldorde kan worden opgebouwd.

C.

Secretaris Eenheidsvakbeweging achter slot en grendel!

Een jaar gevangenisstraf met last tot onmiddellijke gevangenneming luidde het vonnis van den politierechter te Rotterdam tegen den secretaris van de Eenheidsvakbeweging L. van Os, uit Rotterdam. De rivierpolitie had namelijk bij een huiszoeking in de woning van v. Os ruim 30 repen chocolade, 11 staven zeep, 9 wollen dekens, 2 kinderdekens en een baal bloem gevonden, welke goederen v. Os in de haven had gestolen. Van Os legde een volledige bekentenis af. Commentaar is hier, dunkt ons, overbodig.

SURSUM CORDA

De waardigheid van onze menselijke persoon valt te meten naar de afstand welke ons van het dier scheidt, zo zegt de bekende Russische schrijver Maxim Gorki in een van zijn romans en dit is een woord dat wij geheel kunnen onderschrijven. Het dier leeft vanuit één blinde bestaansdrift welke hem er toe drijft zijn honger te stillen, zijn dorst te lessen, zijn nest te bouwen of zijn hol te graven, zich voort te planten en zijn jongen te verzorgen. Instinctmatig streeft het zijn dierlijk welzijn na, reageert het op zinnelijke prikkels en leeft het binnen de enge ring van dierlijke strevingen. De mens echter is een redelijk wezen, begaafd met verstand en vrije wil. Hoewel hij veel met het dier gemeen heeft, onderworpen is aan eenzelfde bestaansdrift, onderworpen aan allerlei dierlijke begeerten en strevingen, aan honger, dorst en koude, aan vermoeienis, aan dierlijke angsten en dierlijke pijnen, toch is hij van hoger orde. Door zijn verstand en zijn vrije wil kan de mens zich verheffen boven het dierlijke uit, kan hij zich losrukken uit die cirkelgang van blinddierlijke handelingen, kan hij als mens de schepping beschouwen, kan hij zich op het wézen der dingen bezinnen, ja kan hij zijn geest hoog boven de stof uit, tot God zelf verheffen.

⚒

Maar deze verheffing kost altijd inspanning, vraagt altijd een geestelijke activiteit en hoeveel moeite dit kosten kan, hebben wij vooral in de oorlog duidelijk ervaren en zullen wij in deze na-oorlogperiode eveneens nog dagelijks aan den lijve voelen. Het van de ochtend tot de avond slaven en sloven om het naakte bestaan, om eten en drinken, om een houtje in de kachel, om een paar schoenen aan je voeten en 'n broek aan je gat, trekt je zozeer binnen die kring van aardse beslommeringen, van lijvelijke nooddruft, dat het voor duizenden uitermate zwaar is om zich boven al deze stoffelijke strevingen te kunnen optillen. Vandaar ook dat een volk hetwelk tot pauperisme vervalt, geestelijk sterft. De mens wordt dan een wroetend dier, gebogen naar de aarde, zonder enige andere belangstelling dan voor eten, drinken en slapen.

De strijd om een menswaardig bestaan, beoogt dan ook juist het veroveren van een positie waarin de echt menselijke vermogens zich vrij kunnen ontplooien. Maar hierbij moeten wij ons in één ding niet vergissen; de sociale strijd schept de voorwaarden tot een menswaardig bestaan, maar niet het menswaardig bestaan zélf. Immers al leef ik onder nog zulke goede voorwaarden, toch kan ik — de beste omstandigheden ten spijt — mijn leven verknoeien en op de meest onwaardige wijze doorbrengen. Heeft de oorlog ons geleerd hoe afhankelijk wij zijn van Gods gaven, de vrede moet ons leren in dankbare aanvaarding van alles wat tot ons levenonderhoud bijdraagt, bóven de gehechtheid aan die goederen uit, te streven naar volledige ontplooiing van ons geestelijk leven.

⚒

Dat geestelijk leven heeft een strikt godsdienstige kant, de rechtstreekse verheffing van de ziel tot God, het heeft ook een algemeen culturele zijde, het richten van onze geest op alles wat waar is, wat goed en wat schoon is. En deze ontdekkingstochten naar de schoonheid, naar de waarheid en naar de goedheid van de dingen, veronderstellen helemaal geen uitzonderlijke ondernemingen, men behoeft er niet voor naar Italië te reizen, men behoeft er niet voor naar de schouwburg of naar het museum te gaan, (hoe waardevol zulke bezoeken ook kunnen zijn) neen, ze vragen slechts dat wij ons zuiver menselijk instellen. Indien ik bijvoorbeeld een boomgaard aanschouw en daarbij alleen getrokken wordt door mijn begeerte naar de vruchten, dan stel ik mij louter dierlijk in. Op dezelfde wijze beziet de koe het gras op de weide. Wanneer ik echter boven de lichamelijke begeerte uit, de boomgaard aanschouw in zijn schoonheid, wanneer ik daar een deel in zie van Gods heerlijke schepping, dan eerst zie ik dit alles vanuit mijn volle menselijkheid.

⚒

Zoals wij zagen, staat het pauperisme hetwelk de mens tot een dier verlaagt, die volle menselijke beleving van de dingen, in de weg. Een daaraan tegenovergestelde belemmering van het menselijke schuilt in de burgerlijke behagelijkheid. Is de pauper een hongerende wolf, die zatgegeten burger is een vadsig varken dat snorkt van laag bij de grondse genoegelijkheid. En het laatste is nog erger dan het eerste. Nu kan men zeggen, dat de na-oor-

LONEN EN PRIJZEN

Het is nog: een onhoudbare toestand!

Het is sociaal gesproken een schande dat er nog werkgevers worden aangetroffen die zich tegen deze aan alle kanten rechtmatige verhoging van de arbeidslonen verzetten.

Met de Stichting van den Arbeid — waarvan ons Verbond een wezenlijk deel uitmaakt — zijn wij het eens dat voor het herstel van het bedrijfsleven en voor de sociale rust in het land de spoedige totstandkoming van een nieuw evenwicht tussen lonen en prijzen noodzakelijk is.

Voorwaarden voor het snel bereiken van zulk een evenwichtstoestand zijn o.m.:

1. de strikte handhaving der nieuw vastgestelde koersverhoudingen van de gulden tegenover de andere valuta's;
2. een drastische sanering van ons geldwezen waardoor het zwarte geld uit de handen der consumenten verdwijnt;
3. een nauwgezette contrôle op de naleving der nieuw vast te stellen loon- en prijsvoorschriften.

Wij geloven zelfs dat in ons leeggestolen en verwoeste land dat nieuwe evenwicht tussen lonen en prijzen voor afzienbare tijd op een beduidend lager niveau zal liggen dan vóór den oorlog in ons betrekkelijk welvarend vaderland mogelijk was. Maar als wij dit aanvaarden, en of we het graag willen of niet we zullen het wel moeten aanvaarden — het spreekwoord zegt: Waar niet is daar verliest de keizer zijn recht — dan willen wij in dit verband toch nogmaals wijzen op een o.i. onhoudbare toestand.

In „Herstel" van Donderdag 28 Juli j.l. hebben wij aan de hand van de kosten voor de aanschaffing van het z.g. levensmiddelenpakket aangetoond dat ondanks de verhoging van de kinderbijslag op *f* 0.40 per dag en per kind, (vergeet niet: de kinderbijslag vangt aan bij het *derde* kind) *en* ondanks de door de Regering toegestane verhoging der lonen met 25 % boven het loonpeil van Mei 1940 — dan wel 15 % boven het loonpeil van October 1942 — in de kinderrijke gezinnen *het voedselpakket niet volledig kan worden gekocht.* Het met 25 % verhoogde loon plus de verhoogde kinderbijslag zijn bij elkaar in zeer vele gevallen *niet* toereikend *om,* voor een gezin met meer dan twee kinderen — en die zijn er gelukkig nog zeer veel in Christelijk Nederland — het officieel beschikbaar gestelde distributie-voedselpakket te kopen.

Nu spreken wij nog niet eens over de vele bedrijven en ondernemingen waar de officieel door de Regering toegelaten verhoging met 25 % van de lonen van Mei 1940 NOG NIET is doorgevoerd.

Hier ligt een actie-terrein voor onze vakorganisaties dat zo snel en zo doeltreffend mogelijk moet worden bèwerkt en àfgewerkt. Het is sociaal gesproken eigenlijk een schande dat er nog werkgevers worden aangetroffen die zich blijkbaar tegen deze aan alle kanten rechtmatig verhoging van de arbeidslonen verzetten.

Uit verschillende plaatsen hebben ons brieven bereikt met mededelingen waaruit blijkt dat vele gezinnen er noodgedwongen toe overgaan een gedeelte der distributiebonnen te verkopen hetzij rechtstreeks aan de beter gesituëerden, hetzij aan zwarte handelaren om dan mede met het, voor die verkochte bonnen, verkregen geld in staat te zijn de rest van het distributie-pakket voor eigen gezin te kunnen kopen.

Het behoeft geen nader betoog dat deze toestand tot ernstige en gerechtvaardigde verbittering aanleiding geeft. Temeer als men daarbij bedenkt dat er in die gezinnen niets overblijft voor de aanschaf van schoeisel, kleding, huisraad, enz., terwijl deze dingen juist in die gezinnen weer het meest nodig zijn. Naar onze mening moet er dan ook nog krachtiger naar worden gestreefd aan deze onrechtvaardige en onsociale toestand 'n spoedig einde te maken.

Hoe zou dat kunnen geschieden? Welke maatregelen zouden er in de huidige omstandigheden en met in achtneming van de bovengenoemde richtlijnen, kunnen worden genomen teneinde ook de kroostrijke gezinnen het leven dragelijk te maken?

In „Herstel" van 5 Juli j.l. hebben wij reeds bepleit op korte termijn hetzij een verdere verhoging van de kinderbijslag door te voeren, hetzij een verlaging van de prijzen van het voedselpakket.

Een verlaging van de prijzen van het voedselpakket kan o.i. op twee wijzen worden verkregen.

Vooreerst door in het voedselpakket even voedzaam maar minder dure artikelen op te nemen of, indien het niet mogelijk is minder dure artikelen algemeen in de distributie te brengen omdat ze er nog niet zijn of niet voldoende zijn, door een systeem van reductie op de prijzen ten behoeve van kroostrijke gezinnen.

De stichting van den Arbeid bepleit nu een *tegemoetkoming aan de kroostrijke gezinnen door toekenning van variabele (wisselende) subsidies voor de aankoop van levensmiddelen.*

Dit zou op de eenvoudige en minst kostbare wijze kunnen geschieden door distributie-waardebonnen uit te reiken, waarop bepaalde levensmiddelen gratis kunnen worden betrokken door gezinnen van 3 of meer kinderen te beginnen met het derde kind en deze uitreiking te beperken tot de gezinshoofden wier inkomen *f* 3000.— of minder per jaar bedraagt (dit is de loongrens uit het merendeel der sociale verzekeringswetten).

Men kan zulk een maatregel op zichzelf abnormaal en sociaal ongewenst achten en ze toch bij wijze van tijdelijke regeling aanbevelen omdat ze er naar onze mening toe zal bijdragen aan de bovengeschetste onrechtkundige onsociale toestand een eind te maken. *Wij dringen er dan ook vanaf deze plaats bij de Regering krachtig op aan èèn van beide maatregelen spoedig door te voeren hetzij een verdere verhoging van de kinderbijslag hetzij het systeem van wisselende subsidies voor de aankoop van levensmiddelen. De opgroeiende jeugd in de kroostrijke gezinnen van ons Vaderland heeft daarop naar onze overtuiging een onbetwistbaar recht.*

---

logse wereld nog lang niet aan die genoegelijkheid toe is, maar de neiging om zich aan die genoegelijkheid over te geven is er wel degelijk. En hierin schuilt een gevaar voor de nieuwe geboorte van ons volksleven. Naar de mate dat het normale leven weer op gang komt, wij weer een belegde boterham krijgen, een pak nieuwe kleren kunnen kopen, de radio weer met een draai aan de knop kunnen aanzetten, ons salonnetje weer kunnen inrichten en wij opnieuw tegen de buurvrouw kunnen zeggen, kom je eens kijken als het kleedje ligt, naar die mate neemt het gevaar toe, ons weer in de kleine behagelijkheid des levens onder te dompelen en ons hoogste ideaal te vinden in een lichamelijk en geestelijk rentenierschap.

Het is niet voor niets dat de Kerk dag-in dag-uit onder de H. Mis de gelovigen toeroept: „Sursum Corda" de harten omhoog", want deze verheffing des harten is altijd weer een actieve daad. Het kost altijd weer moeite ons aan het kleine, zelfgenoegzame wereldje waarin wij zo gaarne vertoeven, te onttrekken en ons, met alle spankracht die in ons is, te verheffen tot een hoger plan.

En toch, willen wij werkelijk na deze oorlogsgruwelen, het leven opnieuw van de grond af aan gaan beleven, dan moeten wij er ons voor hoeden om ons wederom aan een te klein en te mak bestaantje te hechten. Op welke trede van de maatschappelijke ladder wij ook staan, welke fuctie wij ook hebben bereikt, of wij er behoorlijk kunnen komen, of de touwtjes nauwelijks aan elkaar kunnen knopen, onder alle omstandigheden moeten wij trachten het leven gróót te leven en onze aandacht te richten op al wat goed, waar en schoon is. De katholieke arbeidersbeweging beperkt er zich dan ook niet toe om te streven naar materiële welvaart, hoe noodzakelijk een bepaald welvaartspeil dan ook is, maar wil — zoals in haar beginselprogram zo klaar staat uitgedrukt — ook de godsdienstig-zedelijke belangen van haar leden ten volle behartigen. Het gaat steeds om de gehele mens en om het gehele, uit vrije persoonlijkheden opgebouwde volk met al zijn strevingen, behoeften en noden. Zij wil, gelijk zo kernachtig werd uitgedrukt: „alles voor het volk en het volk voor Christus".

JAN BEERENDS

VAN ONZE LEZERS

Op 14—7—'45 ontving ik ons organisatieblad „Herstel" no. 14 van 23 Juni '45. Daarin lees ik een stuk over „Pensioen voor alle werkers" getekend F. H. Met deze pensioenregeling voor een onbezorgde levensavond ben ik het volkomen eens. Maar, geachte redactie, hoever staat het met de Weduwe en Wezenverzorging?

Het is toch een feit dat zeer velen in de kracht van hun leven, op middelbare leeftijd worden weggerukt uit onze gelederen. En hoe staat het dan met de verzorging van hun nagelaten betrekkingen? Zoals de Rijksregeling is en uitgevoerd wordt door de Raad van Arbeid, laat ook deze regeling veel te wensen over. Ook de Weduwe en Wezenwet schiet daarin te kort. Want een weduwe van middelbare leeftijd ontvangt als zij niet invaliede is, en dit komt slechts sporadisch voor, géén uitkering van Weduwerente. Heeft zij daarbij echter een of twee kinderen te verzorgen dan ontvangt zij daarvoor Wezenrente. Maar ook deze is niet voldoende om behoorlijk in de behoefte van weduwe en wezen te voorzien.

Dat zij daarbij aan kunnen kloppen bij het Burgerlijk- en Kerkelijk-armbestuur, St. Vincentius en St. Elisabethverenigingen en daarvan ook wel eens wat gesteund worden, is niet de weg en lijkt meer op bedelen.

Zodat we dus kunnen zeggen:

Een vrouw die op middelbare leeftijd weduwe wordt wacht de bedelstaf, en zij geraken dan ook bijna alle in verarmelijkte toestand.

Ook daarin zijn diegenen die in dienst zijn van de overheid ons een heel stuk voor, zij hebben toch een weduwe en wezenfonds dat hun behoefte aanvult.

Geachte redactie, ook het vraagstuk van een afdoende Weduwe en Wezen verzorging moet op het programma staan van het sociale werk dat in de naaste toekomst moet worden verricht, zodat ook zij — onze weduwen — een bestaanszekerheid hebben en de toekomst niet donker en moedeloos behoeven tegemoet te zien

Hoe dikwijls komt het immers niet voor dat een weduwe aankloppend bij de een of andere instantie door den ambtenaar wordt verwezen met de woorden: „U ontvangt toch wezenrente, zodat U toch Uw rechtmatig deel krijgt." Dat aankloppen en aanbellen van onze weduwe moet in de naaste toekomst onnodig gemaakt worden, door werkelijk sociale wetten, die daarin voldoende voorzien.

Dit, geachte redactie, moest me even van het hart, toen ik het stuk pensioen gelezen had.

A. v. d. Kerkhof, Aarle-Rixtel.

Het offer der illegaliteit

Drie en twintig duizend Nederlanders vielen in de illegaliteit alleen door den kogel.

Mr. Dr. G. J. v. Heuven Goedhart op een bijeenkomst voor Nederl. Volksherstel te Utrecht

Een vraag

Het „kankeren" is niet van de lucht. Al meent de kankeraar het niet altijd zoo kwaad en wil hij zelf niet steeds serieus genomen worden, toch is kankeren een maatschappelijk euvel. Het is zoo iets als een houtworm in een stoel; die stoel valt niet aanstonds, als de houtworm erin is gekomen, in elkaar en zoo wordt ook het gezag door het kankeren niet onmiddellijk ondermijnd, zoodat het machteloos wordt. Maar op den duur is de uitwerking in beide gevallen toch verderfelijk en die houtworm van het kankeren moet daarom bestreden worden. Is de beste bestrijdingsmethode niet deze, dat wij ons meer bewust ervan maken, dat alle gezag van God komt en dat het onze plicht is voor de overheid te bidden? Zou het niet aanbeveling verdienen, dat wij onze kinderen leeren voor de overheid te bidden, welke juist tegenwoordig zulk een bovenmenschelijke taak te vervullen heeft? Dat is oude Christenplicht en sluit gerechtvaardigde critiek geenszins uit. Is het niet zoo, dat alleen hij, die in dit opzicht zijn plicht vervult en op deze wijze het gezag steunt, recht tot critiek heeft?

Boekbespreking

„ONZE VLOOT"

Wij kunnen niet nalaten, de aandacht van onze lezers te vestigen op het officieel orgaan van de Koninklijke Nederlandsche Vereeniging „Onze Vloot", waarvan ons het eerste nummer na de bevrijding werd toegezonden. De uitvoering is zeer goed (voor ons om van te watertanden) en de inhoud interessant. Nederland en de zee hebben de eeuwen door bij elkander behoord en dat daarom onze Marine thans weer in het middelpunt wordt geplaatst, is begrijpelijk en toe te juichen. Onze arbeiders doen goed ook aan dit onderdeel van onze herrijzenis als natie hun aandacht te besteden. Ook Indië behoort tot Nederland en ook ginds ligt voor de R. K. Arbeidersbeweging een groot gebied van werkzaamheid en wie over Indië spreekt, kan niet over onze vloot zwijgen.

Hoofdredacteur: Dr. A. Cornelissen, Nijmegen. — Redactie-adres: Groenewoudscheweg 194, Nijmegen. Uitgave en administratie: St. Annaplein 21, Tilburg.
Druk: N.V. Boekdrukkerij „Helmond", Helmond.